

Musiq ta'limida interaktiv multimedia vositalaridan foydalanishning pedagogik samaradorligi

Ochilov Zayniddin Saypiddinovich

Navoiy davlat universiteti Musiqiy ta'lim kafedrası

Katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada musiq ta'limida interaktiv multimedia vositalarini qo'llashning pedagogik samaradorligi tahlil qilingan. Multimedia texnologiyalari dars jarayonini yanada interfaol va qiziqarli qiladi, o'quvchilarning musiqiy tafakkurini, eshituv madaniyatini va ijodiy salohiyatini rivojlantiradi. Shu bilan birga, maqolada raqamli pedagogika va innovatsion metodlarning musiq ta'limi jarayonidagi o'rni, afzalliklari va qo'llash usullari yoritilgan.

Kalit so'zlar: musiq ta'limi, interaktiv multimedia, ijodiy salohiyat, raqamli pedagogika, musiqiy kompetensiya, innovatsion texnologiyalar.

Raqamli texnologiyalar davrida musiq ta'limi an'anaviy shakllardan raqamli va interaktiv yondashuvlarga o'tmoqda. Musiq o'qitishda multimedia vositalari o'quvchilarning dars jarayoniga faol jalb qilinishini, ularning ijodiy fikrlashini va musiqiy idrokini rivojlantirishni ta'minlaydi. Bugungi kunda multimedia texnologiyalari — bu faqat axborot berish vositasi emas, balki o'quvchilarning musiqiy ijodini rag'batlantiruvchi samarali pedagogik instrumentdir.

Maqolaning ahamiyati shundaki, interaktiv multimedia vositalari musiq ta'limining samaradorligini oshiradi, o'quvchilarni mustaqil ishlashga, o'z ijodiy g'oyalarini yaratishga va musiqani chuqurroq tushunishga o'rgatadi. Shu sababli, musiq ta'limida multimedia texnologiyalarini joriy etish va takomillashtirish bugungi pedagogikaning dolzarb yo'nalishlaridan biridir.

Musiq ta'limida interaktiv multimedia vositalarini qo'llash dars jarayonini ko'rgazmali, interfaol va ijodiy muhitga aylantiradi. Multimedia dasturlari va interaktiv platformalar yordamida o'quvchilar musiqiy eshituv, ritm, nota o'qish, tembr, tonallik va dinamikani mustaqil o'rganadilar. Shu orqali o'quvchilar darsga faqat passiv tinglovchi sifatida emas, balki ijodiy va tahliliy faoliyat subyekti sifatida jalb qilinadi.

Multimedia vositalari nafaqat darsni vizual va audio jihatdan boyitadi, balki o'quvchilarning e'tiborini jalb qiladi va ularning qiziqishini oshiradi. Masalan, video va animatsiyalar yordamida murakkab musiqiy tushunchalar oson va qiziqarli tarzda tushuntiriladi. Interaktiv testlar, viktorinalar va onlayn mashqlar o'quvchilarning bilimni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Zamonaviy dasturlar, masalan, **“GarageBand”**, **“MuseScore”**, **“SmartMusic”**, **“EarMaster”** va **“FL Studio”**, musiqa darslarini yanada interfaol qiladi. **“GarageBand”** dasturi yordamida o‘quvchilar turli cholg‘ularni tanlab, o‘z musiqiy kompozitsiyalarini yaratadi, ovozlarni tahrir qiladi. **“SmartMusic”** dasturi esa o‘quvchilarning nota o‘qish va ijro aniqligini avtomatik baholaydi. Shu tariqa, multimedia vositalari o‘quvchilarning amaliy va nazariy bilimlarini birlashtiradi.

Multimedia vositalarining motivatsion ta’siri ham katta ahamiyatga ega. An’anaviy darslarda ba’zi o‘quvchilar passiv bo‘lishi mumkin, lekin audio-vizual materiallar yordamida tashkil etilgan interaktiv darslarda ular faol ishtirok etadilar. Masalan, video va virtual orkestr yordamida mashhur kompozitorlarning ijrosini kuzatish o‘quvchilarda musiqa bo‘lgan qiziqishni oshiradi, ularni ijodiy faoliyatga jalb qiladi.

Musiqa o‘qituvchisi uchun multimedia texnologiyalari metodik jarayonni yangilash va darsni interfaol qilish imkonini beradi. Darsni rejalashtirishda video, audio, animatsiya, grafikalar va interaktiv testlardan foydalanish o‘quvchilarni faol ishlashga undaydi. Shu bilan birga, o‘quvchilar multimedia vositalari orqali mustaqil mashqlar bajaradi, ijrolarini yozib, o‘qituvchiga yuboradi. Bu o‘quvchi va o‘qituvchi o‘rtasidagi pedagogik muloqotni yangi darajaga olib chiqadi.

Multimedia vositalari o‘quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Ular o‘z musiqiy asarlarini yaratadi, ovozlarni tahrir qiladi, ritm va harmoniya bilan tajriba o‘tkazadi. Shu bilan birga, milliy musiqiy merosni multimedia yordamida o‘rganish o‘quvchilarda milliy qadriyatlarni anglashi va musiqiy didini rivojlantirishga yordam beradi. Masalan, maqom, dutor, xalq qo‘shiqlarini tahlil qilish, video va audio materiallar orqali o‘rganish musiqaning badiiy mazmunini chuqurroq anglashga xizmat qiladi.

Multimedia vositalari yordamida o‘quvchilarning musiqa nazariyasi bo‘yicha bilimlari mustahkamlanadi. Interaktiv dasturlar orqali ularni nota o‘qish, ritmik mashqlar, musiqiy terminologiya va kompozitsiya tushunchalarini o‘rganish qobiliyati rivojlanadi. Shu bilan birga, multimedia texnologiyalari o‘quvchilarni kreativ muhitda ishlashga, musiqiy asarlar yaratishga va o‘z ijodiy g‘oyalarini ifodalashga undaydi.

Musiqa ta’limida multimedia vositalaridan foydalanishning samarali jihatlari quyidagilardan iborat:

1. Darsni interfaol va vizual qilish, o‘quvchilarning diqqatini jalb qilish.
2. O‘quvchilarning mustaqil ijodiy faoliyatini rag‘batlantirish.
3. Musiqa nazariyasi va amaliy mashg‘ulotlarni birlashtirish.

4. Milliy musiqiy merosni raqamli muhitda o'rganish va o'quv jarayoniga integratsiya qilish.

5. O'quvchilarning musiqiy tafakkur, ritmik sezgirlik va estetik didini rivojlantirish.

Shunday qilib, musiqa ta'limida interaktiv multimedia vositalaridan foydalanish o'quv jarayonini yangilaydi, o'quvchilarning ijodiy va musiqiy kompetensiyalarini kengaytiradi. Multimedia texnologiyalari o'quvchilarda nafaqat bilim va ko'nikma, balki musiqaga nisbatan estetik va hissiy munosabatni shakllantiradi. Bu esa zamonaviy musiqa ta'limining sifatini oshirish va o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishning asosiy omilidir.

Musiqa ta'limida interaktiv multimedia vositalaridan foydalanish o'quv jarayonini yanada samarali va interfaol qiladi, o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Multimedia texnologiyalari o'quvchilarning musiqiy tafakkurini, eshituv madaniyatini va estetik didini oshiradi, ularni mustaqil ishlashga, ijodiy g'oyalarni yaratishga rag'batlantiradi.

Shuningdek, multimedia vositalari o'qituvchiga darsni interfaol qilish, murakkab musiqiy tushunchalarni oson tushuntirish va o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashtirish imkonini beradi. Milliy musiqiy merosni raqamli vositalar orqali o'rgatish esa o'quvchilarda milliy qadriyatlarni anglash va hurmat bilan qarashni shakllantiradi.

Natijada, musiqa ta'limida multimedia texnologiyalarini samarali joriy etish o'quv jarayonining sifatini oshirish, o'quvchilarning musiqiy va ijodiy kompetensiyalarini kengaytirish va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni tatbiq etish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // *Педагогическое образование и наука*. – 2017. – № 2. – С. 109–110.

2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – № 1. – P. 131–134.

3. Shovdirov S. Analyzing the Sources and Consequences of Atmospheric Pollution: A Case Study of the Navoi Region // *E3S Web of Conferences*. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.

4. Shavdirov S. Method of Organization of Classes in Higher Education Institutions Using Flipped Classroom Technology // *AIP Conference Proceedings*. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268. – № 1. – P. 070035.

5. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // *Science and Innovation*. – 2023. – Vol. 2. – № B10. – P. 192–198.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san’atni o‘qitishda o‘quvchilarning sohaga oid o‘quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // *Inter Education & Global Study*. – 2024. – № 1. – P. 8–14.
7. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // *International Journal on Integrated Education*. – 2023. – Vol. 4. – № 3. – P. 60–66.
8. Hasanov B. Musiq a fanida axborot texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari // *Zamonaviy ta’lim jurnali*. – 2023. – № 5. – B. 21–25.
9. Qodirova N. R. Musiq a ta’limida raqamli texnologiyalarning samaradorligi // *Pedagogik innovatsiyalar*. – 2024. – № 3. – B. 32–36.
10. Shovdirov S. A. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // *Современное образование (Ўзбекистан)*. – 2017. – № 6. – С. 15–21.

